

natuur- en vogelwacht culemborg

2^e JAARGANG nr.5

mei - 76

HAK-AL

Dotterbloem

ELLY HEYNES

CESAR FRANKSTRAAT 3

CULEMBORG

HAK-AL is het mededelingenblad van de Natuur en
Vogelwacht Culemborg NVWC

Redaktieadres: Triosingel 27 - Culemborg

Kontaktadres: Gerard van Zuylen - Zandstraat 32A
Culemborg - 03450-3922

Begeleiding
Jeugdgroep: Leo v/d Kooy - Vliegerweg 3
Culemborg - 03450-5450 en
Gerard van Zuylen

Coördinatie
Inventarisaties: Chris Kalden - Ravelijnstraat 51
Culemborg - 03450-6213

Bibliotheek: Frans Waroux. Complete boekenlijst
beschikbaar. Boeken in Het Kompas.

"Het Vogeljaar" Jaarabonnement door overschrijving
van f 10,— op de girorekening van
de NVWC met vermelding van "Vogeljaar".

Nieuwe leden: Opgeven bij de penningmeester.

Lidmaatschap: Jeugdlidmaatschap f 5,— per jaar
Individueel volw. f 10,— per jaar
Gezin f 15,— per jaar
Indien per post f 15,— per jaar
Bedragen per vooruitbetaling te
voldoen op de girorekening van de
NVWC of per kas.

Penningmeester: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7
Culemborg - 03450-5393.
Gironummer 34 33 351 t.n.v. F. Waroux
rek. Natuur en Vogelwacht Culemborg.

Redaktieteam: Harry en Jilles v/d Warenburg en
Breun Jansen.

Kopy voor het volgende nummer uiterlijk woensdag 2-6.
In verband met het kamp Kraggenburg zal het juni-nummer
een week later verschijnen.

Verklaring naam HAK-AL

Hakal is een Culemborgse (of Kuilenburgse) samenvoeging
van de uitroep HAD IK AL (planten of vogels gezien of
gevonden). Deze kreet is nogal eens te horen tijdens
excursies of inventarisaties.

Mei 1976

Uit de inhoud en het excursieprogramma van dit nummer
van HAK-AL kunt U lezen dat we weer een drukke tijd
tegemoet gaan. Hierbij natuurlijk als hoogtepunt het
meerdaagse kamp naar Kraggenburg in de N.O.-Polder.

Bovendien willen we deze keer aandacht vragen voor ons
"waterland". Het jaar 1976 is nl. door het Voorlichtings-
centrum voor Natuurbescherming van de Raad van Europa
uitgeroepen tot het "Jaar van het Waterland".

In dit jaar wordt aan een ieder die de natuur een warm
hart toedraagt gevraagd zich hiervoor extra in te
spannen.

De Raad van Europa heeft eveneens een aantal regels
opgesteld welke wij gaarne kenbaar willen maken. Op de
pagina hiernaast vind U dit Handvest vermeld.

Een excursie naar de Kievitsbuurt in Breukelen waarbij
met behulp van roeiboten een prachtig watergebied wordt
bezoekt, staat enigszins in het teken van dit "Jaar van
het Waterland".

In een verkorte samenvatting van een artikel van
Ko Zweeris willen we ook nog even stilstaan bij dit
onderwerp.

We zijn er in ieder geval van overtuigd dat we U deze
maand wederom een leuk aantal, gevarieerde excursie-
mogelijkheden bieden, waarbij we in ieder geval uw
bijzondere aandacht vragen voor de Filmavond in
"De Open Hof" over Vogelbescherming op donderdag
13-5 a.s. aanvang 19.30 uur.

We wensen U in ieder geval een zonnige mei-maand toe.

De Redactie.

Raad van Europa
EUROPEES HANDVEST VOOR HET WATER

- Art.1 Zonder water is geen leven mogelijk. Het is een kostbaar goed. Water is onontbeerlijk voor alle menselijke activiteiten.
- Art. 2 De zoetwatervoorraden zijn niet onuitputtelijk. Zij moeten zorgvuldig worden beheerd en waar mogelijk worden vergroot.
- Art. 3 Watervereiniging is een bedreiging voor de mens en voor alle leven.
- Art. 4 De kwaliteit van het water moet geschikt blijven voor alle gebruik. Zij moet in het bijzonder voldoen aan de eisen van de volksgezondheid.
- Art. 5 Het water dat na gebruik in het natuurlijke milieu terugvloeit, moet zó zijn, dat verder gebruik ten algemene nutte niet onmogelijk wordt.
- Art. 6 Het in stand houden van een aangepast plantendeck, bij voorkeur bos, is van wezenlijk belang voor het behoud van de natuurlijke watervoorraden.
- Art. 7 Inventarisatie van watervoorraden is noodzakelijk.
- Art. 8 De overheid dient voor een doelmatig beheer van de watervoorraden een plan op te stellen.
- Art. 9 Het behoud van water vereist meer wetenschappelijk onderzoek, de opleiding van onderzoekers en een goede voorlichting.
- Art.10 Iedereen moet ervan doordrongen worden dat het water ons aller erfgoed is: een spaarzaam en verantwoord gebruik ervan is ieders plicht.
- Art.11 Bij het beheer van watervoorraden moet men rekening houden met natuurlijke stroomgebieden veeleer dan met politieke of administratieve grenzen.
- Art.12 Water kent geen grenzen: als gemeenschappelijk goed vereist het nauwe internationale samenwerking.

Dit is een verkorte samenvatting uit het artikel "Waterland voor mens, dier en plant" van Ko Zweeres, uit het tijdschrift "Mens en Natuur - maart 1976 - nr. 1"

In Nederland zijn maar weinig gebieden te vinden waar geen waterland te vinden is. Ook in onze Noord-West Betuwe met de rivieren Lek en Linge, diverse plassen, vaarten en sloten.

Veel van dit fraais wordt bedreigd door vuilstort of afvalwaterlozing. Mooie plasjes, stromen, e.d. kunnen evenwel met wat zorg en moeite een aantrekkelijke aanblik hebben.

Ze kunnen ook opeens verdwenen zijn, want iets vernielen of verwaarlozen gaat vlugger dan het in stand houden of herstellen.

We dienen dus steeds op onze hoede te zijn. Zo'n stukje "waterland" waar geen "nuttig gewas" wil groeien wordt nog maar al te vaak geschikt geacht om er "rotzooi" neer te gooien waar men geen raad mee weet. Ineens ligt het er zo maar, een half gesloopte bromfiets, een gedeukte deur van een auto, puin van een verbouwing, etc.

3 Dader meestal op het kerkhof. EN VUIL TREKT VUIL AAN!

Er wordt dan maar al te gauw gedacht dat het beetje vuil van mij er dan ook nog wel bij kan, terwijl op een schoon plekje een vuilwegwerper zich mogelijk bedenkt om er illegaal e.e.a. te deponeren.

Het is toch veel aantrekkelijker om ergens gele lissen, wilgenroosjes, kattestaarten en noem maar op, te zien groeien en water- en weidevogels te zien en te horen dan dat de ratten er hoogtij vieren. Dit met alle kwalijke gevolgen van dien.

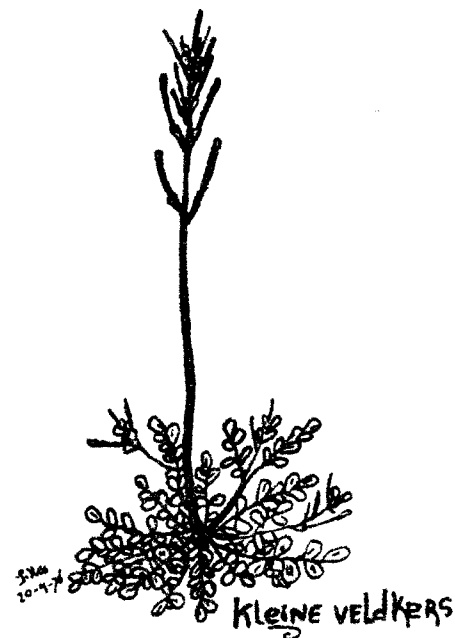
Het "waterland" is er voor mens, dier en plant. NIET voor de gemakzuchtige smeerpoots, die misschien een paar gulden uitspaart, door er zijn afval neer te gooien. Het is er voor mensen die oog hebben voor dier en plant, die er kunnen leven wanneer we dit waterland rustig "waterland" laten zijn.

Tenslotte: Het zichtbare vuil is niet de enige (waarschijnlijk zelfs niet de eerste) bedreiging van ons waterland. Door vrijwel geheel Nederland loopt een netwerk van greppels, beken, sloten, vaarten, kanalen en rivieren waarvan er heel veel ergens wel verbinding hebben met de Rijn, onze grote leverancier van oppervlaktewater.

Maar het smeltwater van de gletsjers op de Zwitserse Alpen heeft heel wat moeilijk of helemaal niet afbreikbaar. zij het meestal onzichtbaar vuil opgenomen op zijn weg door Zwitserland, langs Frankrijk en door Duitsland, voor het bij Lobith over onze grens komt.

Vuil, erger nog: vergif dat via het aderwerk van waterlopen ook het grootste deel van ons nog mooie waterland bereikt en bedreigt.

Daarom lijkt ons het initiatief van de Raad van Europa om 1976 uit te roepen tot jaar van het waterland, een goede aanleiding om van onze kant een klemmend beroep op deze zelfde Raad te doen, nu eens met alle kracht en inzet te streven naar maatregelen, die de Rijn weer gezond maken.

Verslag excursie naar de Zuider-Lingedijk

Om 6 uur was het verzamelen bij net Jacht. Er was vrij veel belangstelling ondanks dat het zo vroeg was. We hebben tot tien over zes staan wachten op Hans v.d. Berg. Toen deze niet kwam zijn we met 8 man vertrokken, Chris, Frans, Hans Rietvink, Jan Willem Koedam, Harry en Hans v.d. Warenburg, Michel en ik. Langs de Rietveldse weg zagen we kramsvogels en bij de Aquoise Meer een houtsnip en wat verderop een torenvalk die uit zijn nestkast vloog. Ook zagen we een boompieper die aan het zingen was in een boom en naar beneden dook en precies op het gewenste takje uitkwam. Omdat te kunnen heb je wel wat vliegervaring nodig volgens mij. Op de dijk zagen we eerst 2 kuifeenden, 1 mannetje en een vrouwtje. Ik zag een dodaars onderduiken. Ook zagen we een broedende fuut en niet-broedende futen. Chris zag met nog een paar anderen een gekraagde roodstaart. Toen we bij de reigerkolonie waren hebben we onze fietsen neergezet en zijn gaan lopen. Van de weg af kon je de reigers op hun nesten zien zitten. Bij een meertje zaten een paartje kuifeenden

en een paar slobbeenden. Je mocht de kolonie niet in en daarom bleven we op de dijk lopen en zagen plotseling een blauwe kiekendief vliegen. We zouden de dijk af gaan toen Teus Kriek er met een vriend aankwam. Beneden aan de dijk zouden er blauwborsten zitten. Maar omdat het al bijna 8 uur was zagen we ze niet meer. Wel zagen we een roerdomp, een groenpootruiter en een broedende kievit. Op de terugweg gingen we langs een roekenkolonie. Na daar gekeken te hebben gingen we richting Leerdam waar we een kievit met 4 jongen zagen. In Leerdam fietsten we langs het ooievaarsnest maar die waren helaas niet op het nest. Teus en zijn vriend verlieten ons in Leerdam om naar huis te gaan. Wij gingen naar Schoonrewoerd waar een ooievaar op het nest zat. Toen we die bekeken hadden moesten we tegen de wind in naar huis trappen. Na op de Diefdijk uitgerust te hebben gingen we verder. Op de Prijsseweg waaiden Frans zijn pet in de sloot. Het gevolg was een natte pet en een koud hoofd. Frans als voorzorgsmaatregel voortaan een stormbandje meenemen.

Waargenomen soorten:

dodaars 1	fazant	kauw
fuut	gr. bonte specht	roek
roerdomp 1	veldleeuwerik	huismus
blauwe reiger	boerenzwaluw	zanglijster
wilde eend	ekster	rietgors
slobbeend	vlaamse gaai 1	heggemus
kuifeend	spreeuw	ooievaar 1
waterhoen	winterkoning	kokmeeuw
meerkoet	koolmees	zilvermeeuw
buizerd 1	pimpelmees	
bl. kiekendief 1 man.	matkop	
torenvalk	merel	
houtduif	gekraagde roodst.	
watersnip	roodborst	
houtsnip 1	zwartkop	
tureluur	fitis	
groenpootruiter 1	tjiftjaf	
witgatje	boompieper	
scholekster	witte kwikstaart	
grutto	kneu	
kievit (en 4 jongen)	groenling 6	
patrijs	zwarte kraai	

Verslag van de vergadering van donderdag 22 april jl. in Het Kompas.

Allereerst werden een aantal inkomende brieven doorgenomen.

Brief van de KNNV-Contactorgaan voor Vogelstudie met vragenformulier.

D.m.v. dit vragenformulier opgegeven dat wij ons met een 8-tal activiteiten bezighouden, t.w. kwantitatieve broedvogelinventarisaties, kwantitatief soortenonderzoek medewerking aan SOVON-projecten veldwaarnemingen nestkastenonderzoek wintervoeding propaganda vogelbescherming en stimuleren van vogelstudie en dat we bovendien een mededelingenblad hebben.

Van de Stichting Kritisch Fauna-beheer een schrijven ontvangen waarvan wij elders in het blad een uittreksel weergeven.

Aangezien we ons met hun doelstellingen kunnen verenigen is besloten een vrijwillige bijdrage ad f 10,— ter ondersteuning over te maken.

De heer H.P. Gallacher (een doodgewoon lid van Vogelbescherming) heeft ons met nadruk herinnerd aan de jaarvergadering van de Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels op 24 april. Door middel van een uitgebreide uiteenzetting heeft hij zijn standpunt verklaard met betrekking tot de kwestie rond de samenwerking tussen "Het Vogeljaar" en "Vogelbescherming". Deze vergadering werd inmiddels bezocht door Leo v/d Kooy en Chris Kalden.

Van de Stichting Het Vogeljaar eveneens een uitnodiging voor deze vergadering ontvangen.

De Gemeente Culemborg heeft ons middels een schrijven dd. 23 maart jl. gecompimenteerd met het resultaat van de Broedvogelinventarisatie 1975.

De Vogelbeschermingsraad "Zuid Holland" heeft ons uitgenodigd tot het bijtreden van een vergadering te Pynacker op maandag 3 mei. Het doel van deze vergadering is om de samenwerking tussen de verschillende verenigingen t.b.v. de natuur en vogelbescherming te verbeteren.

Dhr. Kees Witkamp uit Vianen heeft zijn medewerking aangeboden voor het inventariseren van gebieden welke liggen in de "Vijfheerenlanden" of net daarbuiten (in ons werkgebied). Deze brief wordt door Kars Veling beantwoord.

Op 28 augustus a.s. wordt in Culemborg de jaarlijkse Braderie gehouden.

Het organisatiecomité heeft ons verzocht op die dag een overzichtstentoonstelling te verzorgen in de Kerk. In samenwerking met de Milieugroep "Noord-West Betuwe" zal aan dit verzoek worden voldaan.

Belangstellenden die hieraan hun medewerking willen verlenen kunnen zich hiervoor vervoegen bij Chris Kalden.

Hierna werd een uitgebreid excursieprogramma opgesteld.

Aanwezig waren: Leo v/d Kooy, Hans v/d Berg, Gerard van Zuylen, Harry v/d Warenburg, Elly Kievit, Kars Veling, Antoine Geerlings, Hans Rietvink en Frans B.

Volgende vergadering op donderdag 20 mei a.s.

Stichting Kritisch Faunabeheer

Nederland, zo wordt vaak gezegd, loopt internationaal voorop met zijn natuurbescherming. Onze vogelwet is veertig jaar oud, een Natuurbeschermingswet waakt over allerlei planten- en diersoorten, en een wet die de handel in uitheemse dieren moet beteugelen, is in de maak. Tal van mensen in rijks- en gemeentendiensten houden zich dagelijks met theorie en praktijk van natuurbescherming bezig.

Men zou denken dat het in ons land wel goed zit met die natuurbescherming. En dat mag ook wel in zo'n dichtbevolkt land, waar stads- en wegeuithbreidingen aan-

slagen plegen op bestaande natuurgebieden en waar lawaai en vervuiling de kwaliteit ervan steeds meer bedreigen.

Maar zit het echt wel zo goed met onze natuurbescherming? Wij vinden van niet. Wij hebben ernstige kritiek op de praktijk van de natuurbescherming, en dan vooral van het faunabeheer.

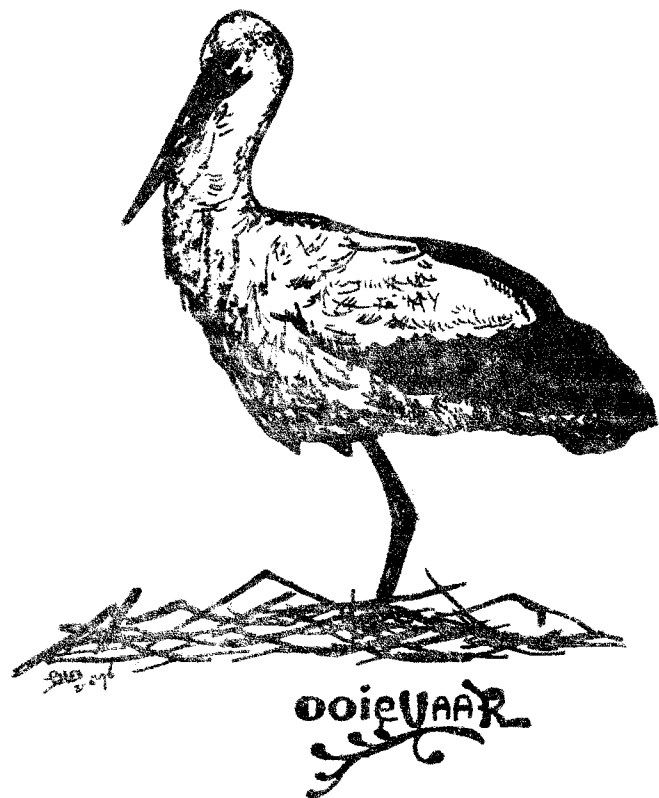
Wij vinden het gevoerde beheersbeleid op vele punten volstrekt onverantwoord.

- De zeldzame rivierkreeft is beschermd, maar beken en riviertjes (zijn milieu) worden gekanaliseerd.
- Onze oorspronkelijke zoetwatervisfauna wordt door massale uitzettingen van uitheemse soorten vervalst.
- Vele tienduizenden fazanten worden speciaal gekweekt, uitgezet en bijgevoerd teneinde tijdens jachtfestijnen te worden neergeknald.
- Acties tegen het doodrijden van enorme aantallen in de paartijd trekkende padden en salamanders (alle beschermd) moeten door particulieren worden gevoerd.
- Voor het bespuiten met insecticiden van oude zolders e.d. waar vleermuizen (alle beschermd) verblijven, bestaat geen meldingsplicht.
- Regelmatig worden uiterst wrede drijfjachten georganiseerd, c.a. op wilde zwijnen.
- De bestrijding van muskusratten bedient zich van barbaarse methoden.
- De noodzaak van actieve bestrijding van b.v. roofdieren is nog nooit aangetoond; afzien daarvan is het nog steeds voorkomende klemmen van bunzingen een gruwelijk bedrijf
- Uiterst nuttige vogels, zoals houtsnippen en watersnippen, die bovendien geen mens kwaad doen, worden in grote getale door plezierjagers doodgeschoten.

Tegen deze en soortgelijke misstanden richt zich de kritiek van deze Stichting. Zij wil d.m.v. voorlichting, discussie en het stimuleren van onderzoek een betere situatie tot stand brengen en de onderzoekresultaten bekendmaken aan beleidsinstanties en het publiek.

Zij menen dat alleen morele en wetenschappelijke maatschappelijke diensten te fungeren als kritische toetsstenen voor opvattingen over verantwoord faunabeheer.

---*---*---*---*---*---

Iets over de Ooievaar

Ons land telde voor de oorlog nog 310 paar broedende ooievaars, nu nog 9 paren.

Vroeger kende ons land nog heel wat dorpen en steden, waar een bezet nest te zien was van de ooievaar, maar dat is nu al lang niet meer zo.

Het aantal broedende ooievaars neemt in menig land van Europa schrikbarend af. Als zijn biotoop worden desondanks veel voorkomende gebieden opgegeven, zoals weilanden en rivierdalen, want immers in deze gebieden kan hij gemakkelijk aan de kost komen.

De vegetatie in en langs het water is dan ook zeer belangrijk voor deze vogel, want in al deze gebieden kan hij makkelijk voedsel vinden, want daar leven immers muizen, mollen, kikkers, wormen, kevers en andere insecten.

Zou het soms zijn, dat ons klimaat de ooievaars minder goed doet? Dat is echter niet waarschijnlijk, want de zomers van vroeger waren niets beter dan die van tegenwoordig. Of zou er iets aan de hand zijn met de manier van landbouw bedrijven, of is het voedselvergiftiging, wie zal het precies weten? Neen, beste natuurvrienden, het verdwijnen van de ooievaars heeft beslist ook oorzaken, die wij nog lang niet allen kennen en daarom ook niet weg kunnen nemen.

"De beste bescherming van het landschap is de beste vogelbescherming".

Maar goed, wat kunnen we daar als vogelbeschermers nu aan doen? Wat wij kunnen doen is het de ooievaars hier zo aangenaam mogelijk maken en zorgen, dat het hen aan broedgelegenheid niet ontbreekt. Dit is ook niet het geval, er zijn nestmogelijkheden te kust en te keur, maar wat baat het, zou u zeggen, als er geen kiezers zijn. Maat laat ik u zeggen, ze zijn er wél; ieder jaar komen zij ook in Culemborg en omgeving. Zie daarvoor o.a. het decembernummer 1975 van "Het Vogeljaar".

Met toestemming van landeigenaren kunnen we gezamenlijk nog dit jaar beginnen met het plaatsen van loknesten, in en in de omgeving van onze stad. Beste leden, het is een dankbaar initiatief en het zou ondankbaar dit niet te steunen; het is een taak voor iedereen zonder rang of stand, want het gaat om de ooievaars.

Groetend,

A.G. Entjes

Als redactie willen wij aan het artikel van dhr. A.G. Entjes de opwekking toevoegen eens een kijkje te gaan nemen in het ooievaars-dorp "Het Liesveld" te Groot-Ammers.

De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels

hoopt door middel van dit ooievaarsdorp de ooievaarstand in Nederland weer wat op te krikken. Het is de bedoeling, dat de in het dorp uitgebroede jongen zich in de loop van de komende jaren in ons land in vrijheid vestigen.

Er zijn ongeveer 60 ooievaars in "Het Liesveld", die erg goed te bekijken zijn; bovendien is er een roofvogelrevalidatiecentrum.

Het dorp is de hele week, behalve maandags, geopend van 13.00-17.00 uur. De toegangsprijs bedraagt voor volwassenen f 1,- en voor kinderen f 0,50.

Rondleidingen om 14.00 en 15.30 uur; uiteraard zijn ook niet-leden van "Vogelbescherming" van harte welkom.

Het dorp is gelegen aan een parallelweg van de Lekdijk, vlak bij het stadje Nieuwpoort (veerstoep Schoonhoven naar beneden, eerste weg rechts, $\frac{1}{2}$ km.).

Verslag van de excursie naar de Eendekooi van Waardenburg.

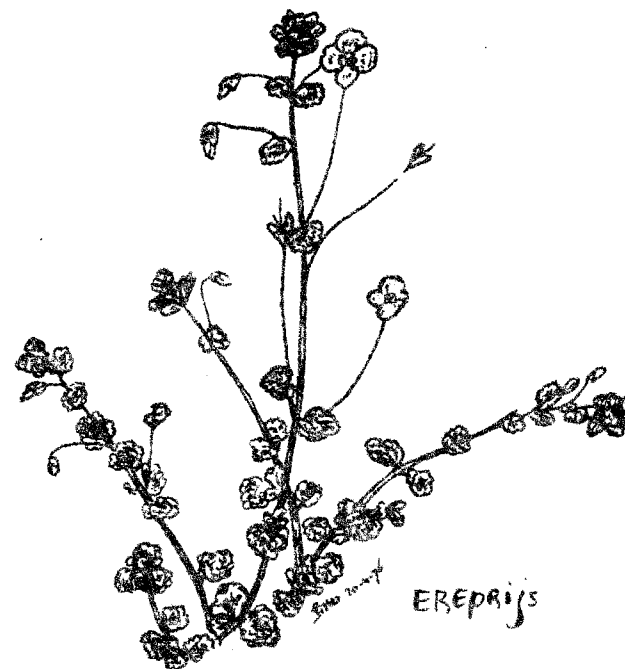
Toen we om 13.00 uur vertrokken maakte Chris nog een foto. Het was een grote groep (ongeveer 25 personen) deze keer. Bij de O.V.B. zagen we kuifeenden. En bij de Eendekooi de Woerd een blauwe reiger bij een nest. Op de Linge brug hielden we even een korte pauze. Toen we een stuk voor de snelweg waren hoorden we goudplevieren. Vlak bij de Eendekooi van Waardenburg zagen we een roekenkolonie. Bij de eendekooi werden we verwelkomt door de kooiker. In een soort schuurtje stond een miniatuur kooitje. Bij het gebouwtje zaten o.a. tamme rietganzen, bergeenden en kolganzen.

De kooiker vertelde alles over het leven in de kooi en hoe alles werkte. Op de plas zaten: een paartje pijlstaart, slobeenden, smienten, wilde eenden en taaleenden. Toen we bij een vangpijp kwamen zat er een waterhoen in. Deze werd door de kooiker weer bevrijd. Op het einde van de kooi stond een windmolen die je gemakkelijk kon laten draaien. En dat deden de meesten dan ook. We zagen op die plek heel hoog in de lucht een buizerd en een torenvalk.

Toen liepen we weer naar de fietsen en gingen we weer naar huis. Jilles zag eindelijk een boerenzwaluw. Om ± 17.30 waren we weer in Culemborg.

Wat we zagen:

blauwe reigers
bergeenden
wilde eenden
smienten
pijlstaarten
slobeenden
kuifeenden
buizerd
torenvalk
patrijs
fazanten
witgatje

waterhoen
meerkoeten
scholeksters
goudplevieren
kievitten
grutto
veldleeuwerik
boerenzwaluw
pimpelmees
koolmees
rietgors
albino huismus

pad
kikker

Hans Rietvink

Tentenkamp Kraggenburg

Tot nu toe hebben 30 mensen zich opgegeven voor het tentenkamp in Noordwest Overijssel van 27/5 tot 30/5 en wel:

fam.Hendriks	Harry en Jilles van de Warenb.
fam.Huygen	Henkjan Kievit
fam.Van der Kooy	Jan-Willem Koedam
fam.Van de Vate	Wim van Steyn
fam.Waroux	Lex van Straalen
Riet en Chris Kalden	Kars Veling
	Joost Woudstra

Inmiddels hebben wij inlichtingen ingewonnen over de omgeving, excursies besproken en kaartmateriaal aangeschaft.

Op het bijgaande kaartje zijn enkele gebieden aangegeven, die geschikt zijn als excursiedoel, t.w.:

1. De Wieden

Voor een groot deel in bezit van Natuurmonumenten, dat bij St.Jansklooster het bezoekerscentrum "De Foeke" heeft ingericht.

We hebben voor Hemelvaartsdag excursies voor verschillende groepen besproken voor zowel de Bakkerskooi als de Grote Otterskooi onder leiding van de kooikers. De Grote Otterskooi is de grootste kooi van Europa met liefst 5 vangstplassen. Hij is omgeven door moerasbos, waarin els en es de boventoon voeren. Botanisch is hij ook zeer interessant, we vinden er o.a. groot springzaad, rankende helmbloem, moerasvaren, brede stekelvaren en bosveldkers.

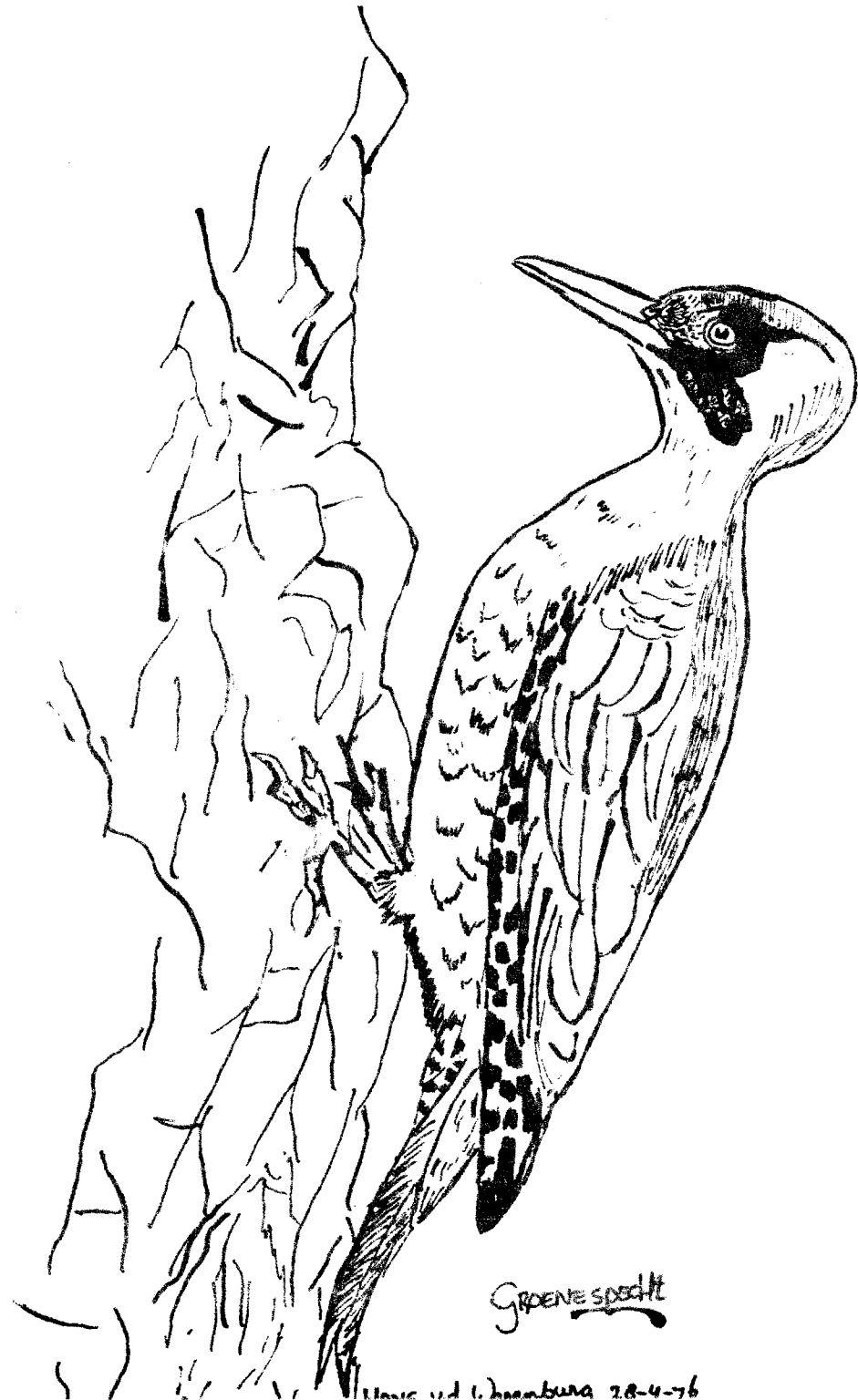
De kooi is makkelijk te bereiken.

In de Bakkerskooi bevinden zich kolonies van roeken, blauwe reigers en aalscholvers. De kooi ligt in het zuidelijk deel van de Wieden en is slechts per boot bereikbaar; met een roeiboot duurt de tocht 2-3 uur, maar er is onderweg heel wat te genieten.

Ook zonder de kooien is het gebied van de Wieden interessant genoeg om meerdere dagen door te brengen.

2. Weerribben

Dit reservaat bestaat uit een ten dele vergraven veengebied, waar uitgeveende trekaten worden afgewisseld door onvergraven ribben of leemkokers. Zeer

interessante vegetatie, van open water-gezelschappen tot cultuurgraslanden toe met alle stadia van verlanding.

Vogels o.a. purperreiger, kiekendieven, wulp e.d.

3. Rottige Meente

Een gebied, dat vergelijkbaar is met de Weerribben. In het bezoekerscentrum bij Ossenzijl valt te vernemen hoe het gebied is ontstaan en wat er groeit en broedt.

4. Kampereiland en Zwarte Water

Een weilandgebied, waar onder andere nog kemphanen broeden.

Verder vinden we langs het Zwarte Water nog rietlanden met bijbehorende planten en vogels.

5. Schokland

Op het voormalige eiland Schokland, dat als een grote bult te zien is in de Noordoost Polder, bevindt zich het museum voor de IJsselmeerpolders.

Er wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis van het Zuiderzee-gebied tot in de jongste tijd: de drooglegging.

Zuiderzeestadjes

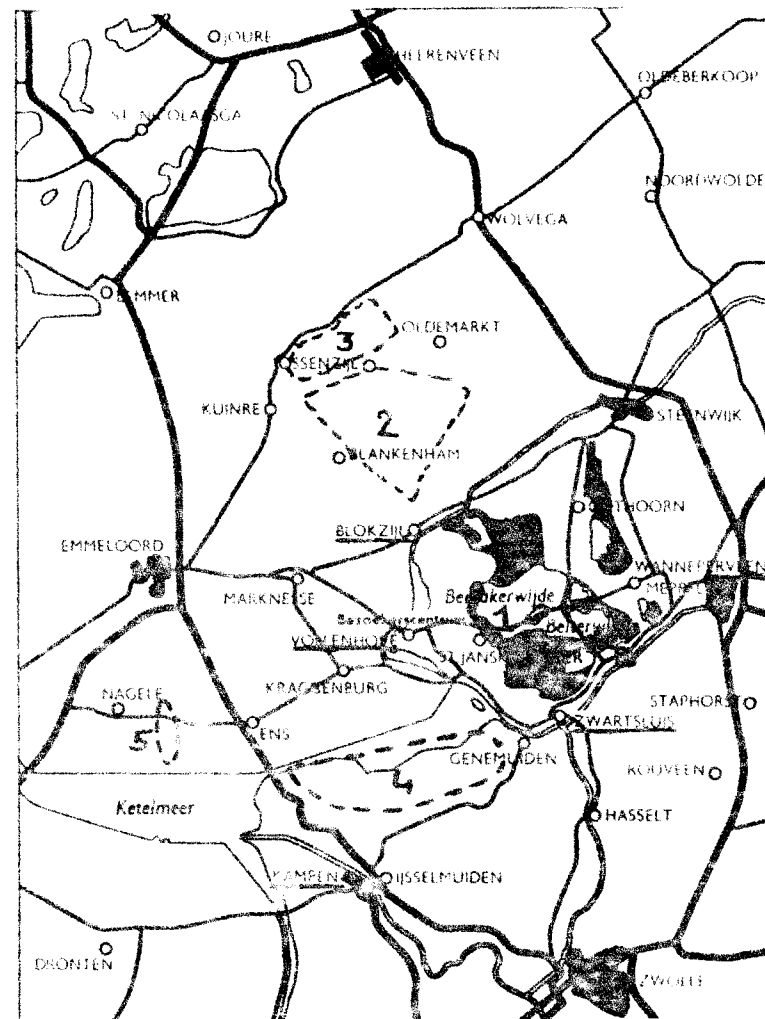
Blokzijl, Vollehove en Zwartsluis zijn oude Zuiderzeestadjes met goed bewaard gebleven binnensteden, waar het goed wandelen is.

In Zwartsluis vinden we bovendien het natuurhistorisch museum Schoonewelle.

Uit het voorgaande blijkt wel dat er genoeg te beleven valt; een reden temeer om mee te gaan.

Nu nog een aantal technische bijzonderheden:

- we kamperen op het voormalige kampeerpaspoortterrein "De Stiente" in het Voorsterbos (S.B.B.) bij Kraggenburg;
- honden zijn er helaas niet toegestaan;
- er is een kampeercarnet + kampeerbewijs benodigd voor de familiehoofden, verkrijgbaar bij de ANWB;
- men kan eventueel eerder gaan of later vertrekken;
- het is de bedoeling om woensdag te vertrekken naar de N.O.P. (26/5), er is een gedeelte van het terrein voor ons gereserveerd;
- er wordt een bagageverzekering afgesloten;
- voor zover nodig huren we fietsen in Kampen of

- Meppel (zoveel mogelijk fietsen meenemen);
 - de kosten bedragen f 25,- voor jeugdleden en f 35,- voor volwassenen;
 - men wordt verzocht zelf voor een tent te zorgen (lenen van familie of vrienden); indien dit niet lukt, worden er tenten gehuurd;
 - mocht er iemand zijn die een tent over heeft, dan graag een seintje naar de onderstaande adressen.
- In verband met het reserveren van fietsen en boten, het regelen van vervoer, tenthuur enz. wordt men verzocht zich zo spoedig mogelijk op te geven.

Inlichtingen over het kamp (omgeving, kampeercarnet, dierenpensions, e.d.) zijn te krijgen bij:
 Chris Kalden Leo van der Kooy Frans Waroux
 Ravelijnstr. 51 Vliegerweg 3 Mendelssohnlaan 7
 tel. 6213 tel. 5450 tel. 5393

tijen waren. In de fortgracht zelf zagen we zoals gewoonlijk futen, meerkoeten e.d. Tussen het 1ste en het 2de fort werd een steenuiltje in een knotwilg gesignaleerd.

In het glasje t.o. het 2de fort bekeken we o.a. kuifeenden, wilde eenden en meerkoeten. Tot onze grote vreugde hoorden we ook nog de roep van een roerdomp. (Voor velen was dit de eerste keer).

Hierne gingen we over Everdingen naar de zandafgraving bij Hagstein waar een Kievitsnest met 4 eieren ontdekt werd hetgeen we in twee groepen gingen bezichtigen. De eieren lagen met de punten naar elkaar hetgeen betekent dat er al gebroed werd. Ook werden hier nog bergeenden, futen en een wintertaling gezien.

Vervolgens gingen we over Vianen naar het Vianense bos waar we van de boswachter één uur mochten vertoeven. Hier werden o.a. een boompieper en een grote bonte specht waargenomen.

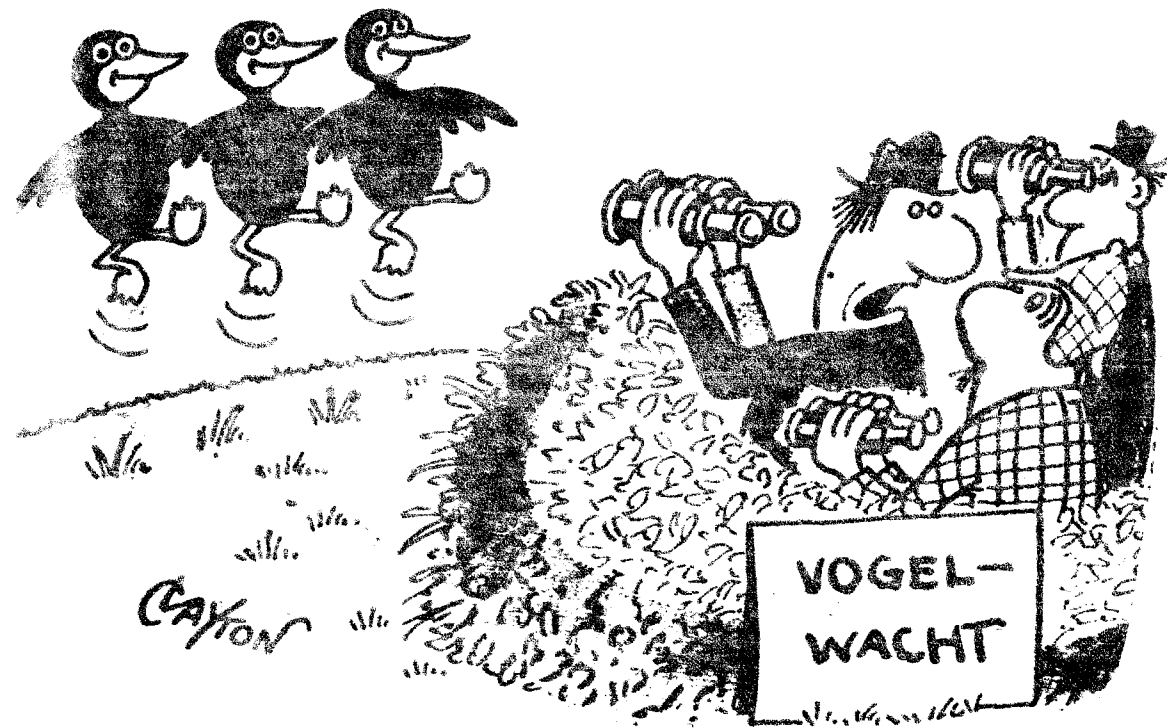
Steeds de dijk volgend kwamen we in Lexmond waar we probeerden een koffie te kopen. Dit lukte echter niet omdat we slijes noggesloten vonden.

Lengs de dijk tussen Lexmond en Ameide zagen we o.a. een boomkruiper en slobbeenden en hoorden we een gekraagde roodstaart.

Even voor Ameide bereikten we ons reisdoel het Zouwen-gebied waar we eerst even uitrustten en een boterham eten. Daarna wandelden we de Zouwendijk uit tot een dewatermolen. Een prachtig natuurgebied. We zagen hier o.a. 10 wulpen, 3 bruine kiekendieven (2♀ en 1♂), ± 25 goudplevieren, 16 watersnippen, een purperreiger en vrij veel futen en rietgorzen. Toen we terugliepen bleven de heer Kievit, Gerard en Jilles wel een half uur bij een plantje zitten om dit te determineren. De uitslag was: witte krodde.

Op de terugweg zijn we weer door Lexmond gegaan om te kijken of er nu wel een of ander café open was. We hadden dit keer meer succes. "De drie snoeken" waren nu open. Hier genoten we van een kop koffie of een glas limonade. Daarna gingen we met een behoorlijke tegenwind weer op Culemborg aan.

Op de dijk maakte één of ander figuur op de fiets nog een paar mooie salto's. Gelukkig liep alles goed af en kwamen we om ongeveer 4 uur weer in Culemborg

"Ze hebben ons in de gaten!"

Verslag van de excursie op 2de paasdag naar het Zouwen-gebied.

Onder leiding van Gerard van Zuylen vertrokken we om goed zeven uur met 12 personen richting Zuid-Holland. Via de Goilberdingerdijk gingen we naar de forten. Voor het 1ste fort zagen we vlak langs de dijk een paartje patrijzen zitten die goed te bezich-

aan. Het was een zeer geslaagde excursie waarvan we allen hebben genoten mede dank zij het prachtige weer.

Henkjan Kievit

Natuurbeschermingswerkkampen I.V.N.

Sinds een aantal jaren organiseert het Instituut Voor Natuurbeschermingseducatie zogenaamde natuurbeschermingswerkkampen. Ook dit jaar worden weer 20 van dergelijke kampen georganiseerd.

Wat is nu een natuurbeschermingswerkkamp?

Tijdens zo'n kamp wordt er door ongeveer 40 jongens en meisjes één week gewerkt in een natuurreservaat. Men helpt mee aan het onderhoud van het terrein.

De werkzaamheden verschillen uiteraard per gebied; er worden bomen gekapt in een heideterrein, dat dicht dreigt te groeien; er worden "kraggen" gestoken in een moerasgebied, waar het water dichtgroeit door de overvloedige plantengroei; er worden plaggen gestoken, struiken gerooid, graslandjes schoon gemaakt, enz. Dit alles om het betreffende gebied in stand te houden met de bijbehorende flora en fauna.

Natuurlijk wordt er niet alleen en altijd gewerkt: 's avonds zijn er lezingen, discussies en verstrooiende activiteiten.

Wie kunnen er mee en wat kost het?

- je moet tussen de 15 en 25 jaar oud zijn;
- het kost slechts f 15,- in totaal;
- de reis naar het reservaat is voor eigen rekening;

De kampen zijn dit jaar:

5 - 10 juli	Wooldse Veen	Winterswijk
12- 17 juli	Wooldse Veen	Winterswijk
12- 17 juli	Lemelerberg	Ommen
12- 17 juli	Vlietlanden	Maasland
12- 17 juli	St.Jansberg	Hook
19- 24 juli	Weerribben	Ossenzijl

19- 24 juli	Vlietlanden	Maasland
19- 24 juli	St.Jansberg	Hook
19- 24 juli	De Dellen	Heerde
26- 31 juli	Weerribben	Ossenzijl
26- 31 juli	Wierdenseveld	Wierden
26- 31 juli	Allardsoog	Bakkeveen
26- 31 juli	De Dellen	Heerde
2 - 7 aug	Weerribben	Ossenzijl
2 - 7 aug	Engbertsdijksveen	Vriezeveen
2 - 7 aug	Allardsoog	Bakkeveen
2 - 7 aug	Zwanenwater	Callantsoog
9 - 14 aug	Weerribben	Ossenzijl
9 - 14 aug	Engbertsdijksveen	Vriezeveen
9 - 14 aug	Zwanenwater	Callantsoog

Er zijn nog plaatsen vrij, maar wacht niet te lang. Inlichtingen bij I.V.N., Plantage Middenlaan 41, Amsterdam, 020 - 228115, of bij Henny Smit, Jan van Riebeeckstraat 70, tel.3682 (is zelf mee geweest) of bij Chris Kalden, ravelijnstraat 51, tel. 6913.

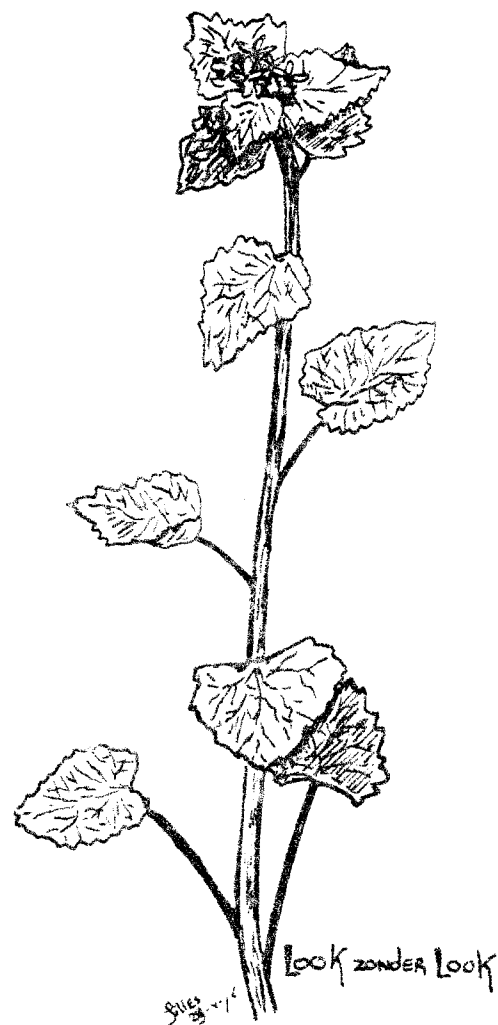
Waarnemingenlijst:

Dodaars	: 27-3-76 22 ex. op de Roodvoet; Henkjan en Kars
Purperreiger	: 13-4-76 1 ex. langs Hennisdijk; Hans R.
Roerdomp	: 16-4-76 1 ex. fort Everdingen; Leo v.d. Kooy
	: 25-4-76 1 ex. Nieuwe Zuider Lingedijk; excursie
Ooievaar	: 12-4-76 1 ex. Schoonrewoerd; Bas M.
Zomertaling	: 12-4-76 2 ex. Beusichemse dijk; Kars en Henkjan
Krakeend	: 20-3-76 1 p. fort Honswijk; excursie
Rietgans	; 20-3-76 4 ex. " " "
Bruine kiek	: 13-4-76 1 vr.ex. Red.waard; Jilles
	: 13-4-76 1 p. Hurwenen; K. en HJ.
Blauwe kiek	: 25-4-76 1 m.ex. Nieuwe Zuider Lingedijk; excursie
Rode wouw	: 12-4-76 1 ex. Regulieren; Bas M.
Zwarte wouw	: 11-4-76 1 ex. Bolgarijen; Riet en Chris Kalden

Sperwer : 12-4-76 1 ex. Weidsteeg; K. en Hj.
 Goudplevier : 17-4-76 90 ex. Beesd; excursie
 Houtsnip : 25-4-76 1 ex. Acquoische Meer; exc.
 Bokje : 11-4-76 1 ex. Rietveldse weg; Bas
 : 19-4-76 1 ex. Kromme Rijn; Ton v.B.
 Zwarte ruiter : 24-4-76 1 ex. Holderweg; dhr.Middel-
 hoven
 Groenpootruit. : 25-4-76 1 ex. Nieuwe Zuider Linge-
 dijk; excursie
 Kemphaan : 15-4-76 40 ex. de Heul; Jilles v.d.W.
 Witgatje : 16-4-76 1 ex. Acquoische Meer; Kars,
 Henkjan en Jandirk
 : 16-4-76 1 ex. Paveien; Leo v.d.K.
 : 17-4-76 1 ex. Aventura; excursie
 : 18-4-76 2 ex. Paveien; Roger, Berry
 en Frans Waroux
 : 25-4-76 1 ex. Linge, Leerdam; excurs.
 Koekoek : 18-4-76 1 ex. Regulieren; Joost W.
 Kleine bonte s : 11-4-76 1 ex. Plantage; K. en Hj.
 : 11-4-76 1 ex. Marienwaerd; K. en Hj.
 Huiszwaluw : 8-4-76 1 ex. Lekdijk; Ton van Beek
 Boerenzwaluw : 4-4-76 2 ex. Marienwaerd; fam.
 Kievit (behalve Elly)
 Zwarte mees : 29-3-76 1 ex. Vliegerweg; Leo v.d.K.
 Boomklever : 8-4-76 1 ex. Marienwaerd; Kars
 Gekraagde r. : 11-4-76 1 ex. Marienwaerd; Jilles
 Kleine karek. : 10-4-76 1 ex. plas fort Everdingen;
 dhr. Kievit, Veling, Kroon, Rietvink,
 Koedam, Geerlings
 Zwartkop : 8-4-76 1 ex. Marienwaerd; K. en Hj.
 Braamsluiper : 18-4-76 1 ex. Ganssteeg; Joost Woudstra
 Huismus : 17-4-76 1 volkomen albino ex. bij
 Gispen; excursie
 Dwergvleermuis : 10-4-76 15 ex. Soc.Ac.; Jilles
 Kl.watersalam. : 16-4-76 4 ex. Terweide; Jandirk, K.
 en Hj., Hans R.

Een laatste maar bijzondere waarneming betrof:

Vliegende pet : 25-4-76 1 ex. langs de Prijsseweg,
 kwam neer in moddersloot; waar-
 genomen door Frans Waroux.

Dat was het dan weer voor april; ik heb een keus
 moeten maken uit ongeveer 90 kaartjes.
 Ik wil nogmaals iedereen vragen om de leuke waar-
 nemingen op onze waarnemingskaartjes te zetten en
 vervolgens zo spoedig mogelijk bij mij in te leve-
 ren.

Nieuwe kaartjes verkrijgbaar bij Chris Kalden,
 Ravelijnstraat 51, tel. 6213.

P.S. Denk vooral aan de waarnemingen in de ge-
 bieden, die we op broedvogels inventariseren.

Dia-avond Galapagos-eilanden

Op dinsdag, 20 april j.l., werd een vijftig-tal mensen vergast op een lezing door dhr. Warntjes uit Zoetermeer.

Dhr. Warntjes illustreerde zijn verhaal met twee films en een groot aantal diapositieven.

Voor de pauze liet hij ons genieten van het alledaagse leven van de inwoners van Ecuador, die voornamelijk van Indiaanse afkomst zijn.

Dhr. Warntjes had een geheel eigen kijk op de Zuid-amerikaanse situatie, waardoor menigeen verrast werd.

Omdat het gedeelte voor de pauze langer duurde dan werd verwacht en wij graag op onze gebruikelijke tijd (+ 22.00 uur) wilden eindigen, kwamen de film en de dia's over de Galapagos-eilanden enigszins in de knel.

Het snelle vertoningstempo, dat daar het gevolg van was, viel des te meer te betreuren, omdat de dia's bijzonder aantrekkelijk waren.

Voor een wat gedund publiek kon Frans tenslotte de avond om half elf afsluiten met dankzegging aan de vertoner van al dat fraai's.

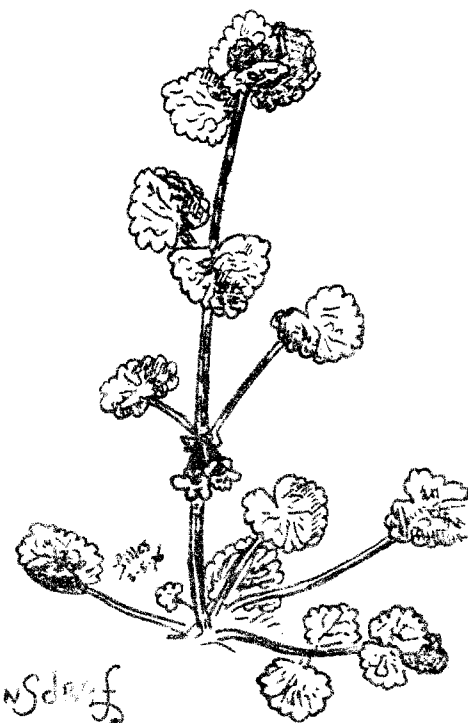
Het was een avond, die ons nog lang zal heugen en die ongetwijfeld enige "staande uitdrukkingen" heeft toegevoegd aan het repertoire van de leden van de N.V.W.C.

Geslaagde fietspuzzeltocht Koninginnedag

Niet minder dan 150 mensen vertrokken vrijdagmorgen tussen 10 en 12 uur van het Jach voor een 35 kilometer lange fietstocht in de omgeving van Gulemborg.

Iedere deelnemer moest 30 vragen beantwoorden, die betrekking hadden op de natuur en het landschap, waar de fietsers door reden.

Hoewel de voorspelling van het K.N.M.I. het ergste deed vrezen, was het goed fietsweer. Zelfs zo goed

Hondsdraf

dat verschillende deelnemers bij de fam. Rypkema aan het picknicken sloegen in de boomgaard tussen de geiten, een zingende gekraagde roodstaart en een broedende bosuil.

Op de deel van de boerderij aan de Diefdijk was koffie en limonade te krijgen en moest het eerste deel van de vragenlijst ingeleverd worden.

Na een half uurtje begon iedereen welgemoed aan het tweede deel van de tocht, dat langs de wiel van Bassa en de Acquoische Meer voerde in de richting van de snelweg.

Door de Paveien, langs de Achterweg, Zeedijk en Molenkade ging men terug naar het postkantoor.

Hoewel er ongetwijfeld veel meer leuke dingen gezien zijn, wil ik een paar waarnemingen noemen:

door een twintigtal deelnemers werd een groep van 19 kluten gezien bij de O.V.B. (org. verbetering binnenvisserij en niet org. vissende boeren), 4 pas uitgekomen kievitten langs de Zeedijk; door anderen weer een purperreiger, witgatjes enz.

Tussen 2 en $\frac{1}{2}$ 5 kwam men druppelsgewijs weer bij het

postkantoor aan. Elke deelnemer ontving als aandenken aan de tocht een vogelplaat.

Vrijdagavond zijn de formulieren nagekeken en is er geloot om de prijzen; 30 groepen, die 29 of 30 goede antwoorden gegeven hadden, hebben meegeloot.

De prijswinnaars zijn:

- Frithjof en Fred Knol, Ganzebloem 17;
- fam. Vermeulen, Van Hogendorpstraat 4;
- Nico Middelkoop, Kerkweg 27, Schoonrewoerd;
- Hans v.d. Warenburg en Michel Linsen, Triosingel 27;
- fam. Balk, Schaepmanlaan 32;
- Yvonne Blom, Prijssestraat 1;
- fam. Jansen, Akkerwinde 10;
- Petra en Leen Kalden, Spoorstraat 14.

Vrijwel iedereen vond het een geslaagde tocht en vond het voor herhaling vatbaar.

Chris Kalden

HET KOMPAS

Het is iedereen waarschijnlijk bekend dat de ruimte in Het Kompas elke vrijdagavond geopend is.

Iedereen is dan van harte welkom. Bovendien is het gewoon gezellig om even aan te wippen, misschien een kopje koffie te drinken of gewoon een beetje te praten.

Er is altijd wel iemand aanwezig.

Tot ziens!

Nieuws van de Bibliotheek

In Het Kompas zijn op dit moment een groot aantal boeken en verslagen aanwezig welke voor alle leden beschikbaar zijn. Het is de bedoeling dat ieder die een boek meeneemt dit zelf in de aanwezige ordner aantekent.

Er wordt nogmaals op gewezen dat er een grote verscheidenheid aan materiaal aanwezig is waar iedereen wel iets van zijn gading bij kan vinden.

We hopen erop dat er een optimaal gebruik van de "bieb" wordt gemaakt.

Ten overvloede vermelden we nog dat er een behoorlijke hoeveelheid tijdschriften en losse artikelen aanwezig zijn welke ter plaatse kunnen worden gelezen.

Fr. W.

Roei-excursie Kievitsbuurt, Breukelen

Op 29 mei is er een excursie naar de Kievitsbuurt in de Loosdrechtse plassen bij Breukelen.

Het is de bedoeling, dat we met roeiboten het gedeelte ingaan waar motorboten verboden zijn.

De Kievitsbuurt is een gebied, waar lange stroken land (veelal omzoomd met riet) afgewisseld worden door water.

De breedte van het land varieert van 2 tot 10 meter.

Deze stroken zijn ontstaan door het afgraven van laagveen; het veen werd op de smalle stroken gedroogd.

Door de kilometers lange oevers met een ruige begroeiing bezitten deze gebieden een bijzondere aantrekkingskracht op water- en rietvogels.

Zo waren er in 1970, toen het gebied geïnventariseerd werd door de vogelwerkgroep Midden-Nederland, maar liefst 70 varen futen te vinden.

Andere broedvogels zijn: woudaapje (6 p.), roerdomp (2 p.), zwarte stern (10 p.), visdiefje (30 p.), vrijwel alle rietzangers, enz.

In verband met de huur van roeiboten en het vervoer naar Breukelen is het noodzakelijk, dat men zich van tevoren opgeeft bij Chris Kalden, Ravelijnstraat 51, Culemborg, tel. 6213.

De kosten van roeiboorthuur e.d. zullen hoofdelijk worden omgeslagen, maar zullen voor jeugdleden in ieder geval niet meer bedragen dan f 4,-.

Voor vertrektijd en -plaats zie excursieprogramma.

EXCURSIEPROGRAMMA

Vrijdag 7 mei - 19.30 uur

Jeugdbijeenkomst in Het Kompas.

Hier zal uitgebreid over planten worden gesproken.

De avond is bedoeld als voorbereiding op de excursie van zaterdagmiddag 8 mei.

Zaterdag 8 mei - 08.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaard.

Zaterdag 8 mei - 14.00 uur

Plantenexcursie naar het landgoed Hardenbroek bij Sothen (zie jeugdbijeenkomst 7 mei).

Het is de verwachting, dat er veel planten te vinden en te determineren zullen zijn.

De excursie wordt geleid door Leo v/d Kooy.

Donderdag 13 mei - 19.30 uur

Dia- en filmavond in samenwerking met de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels.

Zie hiervoor de los bijgevoegde uitnodiging.

Het wordt een zeer interessante avond.

Vrijdag 14 mei - 19.30 uur

Jeugdbijeenkomst in Het Kompas.

Wim Smit zal het een en ander vertellen over de jeugdbonden (NJK, KCJN), hun activiteiten en hun manier van aanpak.

Zie ook HAK-A1 nr. 4, blz.6.

Zaterdag 15 mei - 05.30 uur

Excursie naar het gebied rond de eendekooi "De Woerd" o.l.v. Hans van den Berg en Frans Waroux. Er zal speciaal gelet worden op de kleine zangertjes.

Donderdag 20 mei - 19.30 uur

Maandelijkse vergadering in het Kompas.

De lopende zaken komen aan de orde en het excursieprogramma wordt vastgesteld.

Vrijdag 21 mei - 19.30 uur

Jeugdbijeenkomst in Het Kompas.

Zaterdag 22 mei - 06.00 uur

Roei-excursie in de Kievitsbuurt in Breukelen.

Zie voor bijzonderheden elders in dit blad. I.v.m. het vervoer vooraf opgeven bij Chris Kalden, Ravelijnstraat 51, tel.6213.

Zaterdag 22 mei - 08.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaerd.

Woensdag-avond 26 mei - zondag 30 mei

Sentenkamp bij Kraggenburg in de W.O.Polder. Ook hierover vindt U de inlichtingen in dit nummer.

Zaterdag 5 juni - 08.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaerd.

Maandag 7 juni (2e Pinksterdag) - 08.00 uur

Pietsexcursie naar de Bolgarijen o.l.v. Gerard van Zuylen. Een excursie voor jong en oud, waarop zowel vogels als planten aan de orde komen. We zijn pas na de middag terug.

Woensdag 9 juni - 18.00 uur

Bezoek aan de meeuwenkolonie in het Leersumse Veld.

Deze excursie vindt plaats o.l.v. de terreinbeheerder en begint om 19.00 uur.

Liefst van tevoren opgeven bij Chris Kalden, Ravelijnstraat 51, tel. 6213.

Zondag 13 juni - 06.00 uur

Roei-excursie op de Linge. Bijzonderheden in het volgende nummer.

Donderdag 17 juni - 18.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaerd.

Vrijdag 18 juni - 19.30 uur

Jeugdbijeenkomst in Het Kompas.

Gerrit Marchal zal het hebben over insecten.

Zaterdag 19 juni - 08.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaerd.

Alle excursies vertrekken vanaf het postkantoor aan het Jach

Dit was dan het programma voor mei en begin juni. Naast deze geplande excursies worden er ook nog broedvogelinventarisaties verricht door de jeugdgroep en enkele anderen (Mariënwaerd, Regulieren). Ga ook eens een keer mee; het is reuze gezellig. Speciale aandacht vragen we voor de avond van "Vogelbescherming" (13/5), kom allemaal en neem vrienden en bekenden mee.

